

MAGYAR
NÖVÉNYTANI LAPOK

SZERKESZTI ÉS KIADJA

KANITZ ÁGOST.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

III. ÉVFOLYAM.

KOLOZSVÁRT
NYOMATOTT K. PAPP MIKLÓSNÁL
MDCCLXXIX.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

106512

BRASSAI SÁMUELNEK

A BRASSAIA

BCU Cluj / Central University Library Cluj
NEGYVENÉVES JUBILAEUMA ALKALMÁBÓL.

TARTALOM:

ENTZ G. Nehány megjegyzés a legalsóbb állatoknak és növényeknek, nevezetesen a részben az állat-, részben a növényországba sorolt u. n. Flagellatákuak Stein által kiemelt különbségeire 162.

HAYNALD L. A Szentírásí Mézgák és Gyanták termőnövényei 177.

HOLUBY J. L. Gombászati apróságok III. 17. IV. 103.

JANKA VICTOR Gladiolorum Europaeorum clavis analytica 129.

JANKA VICTOR Növénytani kirándulások Törökországban III. Kalofer és környéke 99. IV. Kalofer-Balkan 121. V. Kaloferben és az Akdere folyó mentében 131.

MENYHÁRTH L. S. J. Adatok Kalocsa florájához 81.

VON MUELLER BARON FERD. Levél a Brassia és Brassaiopsis genusokról 113.

SIMKOVICS L. Budapest környékének mohflorája I.

SIMKOVICS L. Floristikai adatok I. 89.

SIMKOVICS L. Pótadatok Kolozsvár és Torda vidékének florájához 49.

STAUB M. Adalékok Pest-Pilis-Solt-Kis Kun megyének floristikus ismeretéhez 49.

TÖMÖSVÁRY Ö. Bacillariaceas in Dacia observatas enumerat 145.

WALZ L. A Görgényi hegységekben, a Maros mentén és Borszék vidékén 1878 nyarán gyűjtött növények jegyzéke ¹⁾ 65.

---

¹⁾ 66. l. 6. sor felülről *C. ochroleuca* h. olv. *C. capnoides* L.

Brassai és Brassaiá ünnepély Kolozsvárt 115.

A kolozsvári m. k. tud. egyetem öt éves jelentéséből. IV. Matematikai Természettudományi kar 5. Növénytan 54.

Priscorum botanicorum epistolae ineditae ed. A. KANITZ II. FILIPPO DI MONTE CAROLO CLUSIO 97. III. JACOBUS MONAW CAROLO CLUSIO 98.

SCHWANN, saját sejtelméletéről 152.

APRÓBB KÖZLEMÉNYEK.

HOLUBY J. L. Equisetum ramosum Schleich. Trencsénmegyében 9.

STAUB M. Pteridographiai jegyzetek a Budapesti florából 105.

STUR D. A gesztenyefa előjövételére vonatkozó adatok 104.

MELLÉKLET: KANITZ A. Plantas Romaniae hucusque cognitae enumerat. Dicotyledoneae thalamiflorae p. 1—28, calyciflorae p. 29—60.

BCU Cluj KÖNYVISMERTETÉSEK library Cluj

Acta horti Petropolitani VI. i. 141.

BAILLON H. Dictionnaire de Botanique f. 11. 105. BARTH J. Syst. Verzeichniss der Pflanzen, welche in Siebenbürgen 1876. gesamm 143. BARY I. de BARY. BECCARI O. Malesia I. ii. iii. 168. BOISSIER E. Flora orientalis IV. 2. (ism. JANKA V.) 107. BUNGE A. Enumeratio Salsolacearum omnium in Mongolia etc. 141. BURNAT E. et GRANELLA A. Les Roses des Alpes Maritimes (ism. KELLER J. B.) 91. BUCHENAU I. CURIE.

CANDOLLE I. DE CANDOLLE. CANESTRINI G. Commemorazione del Prof. R. de Visiani 59. — Sulla produzione dei sessi. 106. CESATI V., PASSERINI G., GIBELLI G. Compendio della Flora italiana 22, 41, 23. 74, 24. 157. CHRIST H. Das Pflanzenleben der Schweiz 41. COHN F. Kryptogamen-Flora von Schlesien II. 2. STEIN Flechten 106. CURIE-BUCHENAU Anleitung die im mittleren und nördlichen Deutschland wildwachsenden und angebauten Pflanzen etc. zu bestimmen 61.

DE BARY Die Erscheinung der Symbiose 38. DE CANDOLLE Sur un exemple de conservation remarquable de feuilles et de fruits verts. 42.— Monographiae Phanerogamarum II. ENGLER Araceae 170.

Encyclopaedie der Naturwissenschaften I. i. 23. ENGLER A. Versuch einer Entwicklungsgeschichte der Pflanzenwelt I. 156. — I. DE CANDOLLE.

Festschrift zur Foier des hundertjährigen Bestehens der naturforschenden Gesellschaft in Halle a. S. 135. FUSCH M. Aufzählung der in Siebenbürgen angegebenen Cryptogamen 39.

GIBELLI G. I. CESATI. — La malattia del Castagno 106.

HABERLANDT F. Der allg. landwirtschaftliche Pflanzenbau i—v. 62. HALLIER E. Katechismus der allg. Botanik 73. VON HANSTEIN J. Die Gestaltungsvorgänge in den Zellkernen bei der Theilung der Zellen (ism. S. Gy.) 135. HAYNALD L. Denkrede auf Ph. Parlatore 36. HEMSLEY W. B. Diagnoses plantarum novarum vel minus cognitarum Mexicanarum et Centrali-Americanarum I. 27. II. 142. HILDEBRAND F. Die Farben der Blüthen 60.

JESSEN C. F. W. Deutsche Excursions-Flora 60.

Kew Garden I. Report. KÜHN J. Ueber eine neue parasitische Alge Phyllosiphon Arisari 40.

LUERSSSEN Grundzüge der Botanik 2. Aufl. 73. — Medic. pharm. Botanik 2—8 Lief. 38.

MAXIMOVICZ Adnotatione de Spiraeaceis 142. Mittheilungen aus der zoologischen Station zu Neapel I. i. 72. VON MUELLER F. Brief Excerpts from Prof C. von Nägeli's recent Work on the Minute Fungaceous Organismes 141. — Fragmenta Phytographiae Australiae X. 169. — The native Plants of Victoria I. 169. MÜLLER H. Weitere Beobachtungen über Befruchtung der Blumen durch Insecten 167.

NYMAN C. F. Conspectus Florae Europaeae II. 156.

PASQUALE G. A. Notizie botaniche relative alle provincie merid. d'Italia 41. PASSERINI I. CESATI. PEDICINO N. Degli sclerenchimi nelle Gesneriacee, nelle Cyrtandracee etc. 60. PEYRITSCH et SCHOTT Aroidae Maximilianae 170. PRANTL Lehrbuch der Botanik 3. Aufl. 36.

Report on the progress and condition of the R. Gardens at Kew, during the Year 1877. 27. 1878. 173.

DE SAPORTA Cte Le monde des plantes 73. SCHIMPER A. F. W. Untersuchungen über die Proteinkrystalloide der Pflanzen (ism. M.K.) 24. SCHIMPER W. PH. és ZITTEL K. A. Handbuch der Palaeontologiae II. 1. 167. SCHMITZ F. Ueber grüne Algen aus dem Golf von Athen 26. — Untersuchungen über die Zellkerne der Thallophyten (ism. S. Gy.) 165. — Untersuchungen über die Fruchtbildung der Squamarieen (ism. S. Gy.) 166. SCHOTT I. PEYRITSCH. SORAUER P. Die Obstbaumkrankheiten 74. E. STRASSBURGER Die Angiospermen und Gymnospermen 125. STEIN I. COHN. SZABÓ K. Régi magyar könyvtár 10.19.

TEZA E. Dei nomi dell' olivo 42.

VERLOT B. Le Guide du Botaniste herborisant 74.

WALLACE Die Tropenwelt 172. WARMING E. Haandbog i den systematiske Botanik 135.

ZITTEL I. SCHIMPER.

TUDÓS TÁRSASÁGOK.

Berlin : Gesellschaft naturforschender Freunde 1878. jul. oct. ül. 16. nov. ül. 29. dec. ül. 43. 1879. jan. febr. ül. 44. márc. ül. 62. apr. ül. 79. máj., jun. ül. 110. oct. ül. 174.

Brüsszel : Botanikai congressus 1880-ban 108.

Budapest : Magy. tud. akademia III. oszt. apr. 21. ül. 75. nov 17. ül. 222.

Halle a. S. : Naturf. Gesellschaft centennariuma 27.

London : Linnean Society 1878. jun. 20. — dec. 19. ül. 14. 1879. jan. 16. — apr. 3. ül. 108. máj. 1. jun. 5. ül. 174.

Paris : Académie des Sciences 1878. jul. 8. — sept. 2. ül. 15. sept. 9. — dec. 30. ül. 28. 1879. jan. 6. febr. 24. ül. 93. márc. 9. — máj. 19. ül. 109. jun. 16., 30. ül. 174.

—— : Sociétés Linnéenne jan. 1. — febr. 5. ül. 133 márc. 7. — máj. 7. ül. 228.

IRODALMI HIREK, ÚJ FOLYÓÍRATOK 30, 144.

HALÁLOZÁSOK.

ANGSTRÖM J. 46. ASCHERSON F. M. 46. ASCHNER T. 94. BAGNIS C. 175. BERTOLONI 16. BIGELOW I. 46. BLAU H. 46. BOUTON L. 31. BRANDT J. F. v. 143. BUEK H. W. 63. BULL M. M. 175. CASARETTO G. 118. DIÓSZEGI SÁM. 143. FAIVRE E. 111. FENZL E. 157. FIORINI-MAZZENTI Contessa E. 79. GRISEBACH A. H. R. 79. GRUNDL J. F. 16. IRMISCH TH. 79. ITZIGSOHN H. 31. KLABOCH F. 46. KLINGHÄFF I. I. M. v. 176. KOCH K. H. E. 95. LEBEL J. E. 31. MIERS J. 224. MOORE D. 111. MUDD W. 111. REICHENBACH H. G. L. 63. RICHARDSON W. 95. ROBINS J. W. 45. SAUNDERS W. W. 176. SCHIMPER W. 62. SOLTÉSZ J. 63. SPACH E. 95. TREWELYN W. C. T. BART. 111.

EMLÉKKÖVEK, ÜNNEPÉLYEK.

BAER C. E. v. 31. BRAUN A. 111.

KITÜNTETÉSEK.

BENTHAM G. 95. BORNET E. 95. HAYNALD L. 80. 224. MÜLLER F. BACON v. 95. REICHENBACH G. 95. TODARO 64.

KINEVEZÉSEK, NYUGALMAZÁSOK ÉS HABILITATIÓK.

ANDERSON N. J. 72. ARCANGELI G. 176. ARESCHOU G. F. W. 144.
BALFOUR J. B. 96. BECK G. 47. BORZI A. 176. BRIOSI G. 96. DETNER
W. 144. DICKSON A. 64. DRUDE O. 80. FARLOW W. 96. FENZL E. 32.
GIBELLI G. 176. HABERLANDT G. 80. HÉRINCQ F. 144. HILBERG A. 176.
JONKMAN H. F. 176. MARCZELL J. 128. MASSALONGO C. 111. PEDER-
SON R. 114. PORCIUS F. 176. REICHARDT H. W. 32. REINKE J. 176.
SACCARDO P. A. 176. SCHNITZ F. 32. SOLMS LAUBACH H. gróf 144. STUR
D. 111. THWAITES G. H. K. 176. TIEGHEM PH. VAN 176. WESTERMEIER
M. 176. WINKLER 80. WITTRUCK W. Br. 32. ZACHARIAS E. 176.

ÚTAZÓK ÉS GYÜJTŐK.

ASCHERSON P. 176. HUTER 32. LARBALASTIER C. 112. PORTA 32.
RIGO 32.

SZEMÉLYI HIREK.

BALFOUR I. H. 47. BECCARI O. 80. 128. BERTHOLD G. 42. DE BARY
A. 32. DELPONTE 32. DRUDE 112. FALKENBERG P. 64. HAYNALD L. 96.
143. REGEL A. 143. RODEWALD H. 64. SOLMS LAUBACH H. gróf 112.
WINTER G. 47.

NYILVÁNOS ÉS MAGÁN GYÜJTÉMÉNYEK.

Museum : British 112, Erdélyi 96. Növénykert : Bécs 112,
Reichenberg 96. Society of nat. history : Boston 112. Villa Thuret 112.

BERKELEY J. 112. JANKA V. 96. HAUSMANN báró 47. KERNER A. 112.
TAYLOR T. 112.

SZÁRITOTT NÖVÉNYEK.

RICHTER L. 32.

ÁLLATNEVEK.

Bryozoa 109. Cecidomyia 110. Cynips 35. Flagellatae pp. 162,
3. Marsupiales 110. *Meisen* 110. *Mollusques gastropodes* 110.
Phylloxera 15. *Prothelminthek* 162. Rágók 110. Scyllium 25. *Spon-
ges* 109.

NÖVÉNYNEVEK.

Abauria 168. Abies 70. Acauthaceae 43, 60. Acanthophyllum 158. *Acanto* 60. Acetabularia 26, 76, 8. Achillea 35, 100, 123. Achnanthes 148. Achnantidium 148. Aconitum 50, 66. Acrocladus 26. Actaea 66. Adenophora 52. Adonis 49, 90. Adoxa 67. —cae 223. Aecidium 18. Aegagropile 160. Agaricus 18, 9, 94, 103, 4. Agave 43. Albertisia 168. Algae 15, 39, 40, 72, 3, 140, 67. *Algues* 30. Allium 125, 6. Alnus 18, 104. Alopecurus 102. Alsine 124. —ae 158, 9, 60. Alstroemeria 135. —cae 159. Amarantus 34. Ambrosiaceae 41. Amphipleura 150. Amphora 147. Amylobacter 109. Amyris 188. Anacamptodon 6. Anacardiaceae 202. Anadyomene 26. Anagallis 35. Anchusa 34, 69. Andropogon 34. Angiospermae 125, 6, 7, 8, 74. Anguillariaceae 108. Anisadenia 159. Ankyropetalum 159. Anthemis 35, 68, 100. Anthericum 125. Anthoceros 8. Anthophyta 165. Anthriscus 51, 67. Anthurium 171. Anthyllis 66. Apiocystis 164. Apocynaceae 41. Arabis 66, 101, 23. Araceae 14, 170, 1. Arachnites 160. Aralia 24. —cae 115, 9. Arcangelisia 168. Archegoniatae 165. Archispermae 125. Arctocalyx 160. Arenaria 122, 3. Arisarum 40. Aristida 79. Armeria 160. Arnica 68. Aroideae 170. Arum 70, 91, 170. Arundinaria 43. Asarum 18. Aschersonia 46. Asclepiadaceae 74, 9. Asperula 51. Asphodelus 24. Aspidium 71, 105. Asplenium 71. Aster 68, 82, 6, 139. Asterella 8. Astragalus 36, 183, 4, 5. Atrichum 6. Atropa 69. Avena 46.

Bacillaria 150. —aceae 145, 146. Bacillus 18, 110. Bacteridium 110. Bagnisia 168, 175. Balanites 200. Balsamodendron 29, 30, 189, 96, 98, 200. Balsamophloeos 188. Bambuseae 43. Bania 168. Banffya 121. Barbula 5. Basella 24. Begonia 139. Bertholletia 24. Beta 107. *betteraves* 15. Bicornes 156. Bidens 35. Bigelowia 46. Bignoniaceae 142, 59. Blechnum 72. Boletus 17, 18, 103, 4. Bornetia 75, 6. Boscia 44. Boswellia 29, 103, 4. Botrydium 26. Boutonia 31. Bovista 31. Brachythecium 7. Brandtia 143. Brassaiia 113, 4, 5, 6. Brassaiopsis 113, 4. Bruckenthalia 101, 23, 33. Bryopsis 76. Bryum 4, 5, 6. Bubon 208. Buekia 62. Bumelia 62. Buphthalmum 42. Bupleurum 67. Burmanniaceae 168, 75. Burseraceae 197.

Caféier 29. Caesalpinieae 168. Calamintha 70, 123. Calla 70. Callithamnion 75, 6, 7. Callitriche 31. Camellia 45. Campanula 68, 9. —cae 24, 41, 141. Cantharellus 103. Canthopsis 223. Caparis 180. Caprifoliaceae 223. Cardamine 27. Carduus 52. Carex 71, 108. Carica 110. Carpodetus 159. Carpinus 121, 135. Caryophylleae 159. Caryota 43. Caulerpaeae 165. Centaurea 52. Cephalanthera 70. Ceramium 76, 7, 8. Cerastium 102, 23, 33. Ceratodon 4. Ceratoneis 150. Ceratophyllum 40. Ceratozamia 44. Cevallia

159. Chaerophyllum 51. Chaetocladiaceae 165. Chaetomorpha 26. Chaetophora 164. *Champignons* 30, 109, 10. Chara 165. —ceae 39. Chenopodeae 159. Chenopodium 70. Chlamydomonas 26. —dina 163. Chlora 36. Chlorochytrium 40. Chloropeltida 163. Choripetalae 37. Chrysanthemum 68. Chrysomonadina 163. Cichoriaceae 74, 157. Circaea 67. Cistus 181, 2. Cladophora 26, 76, 7. Clavaria 18, 103. Cnidium 123. Coccovais 148. Cocconema 147. Cocos 24. Codium 76, 163. —aceae 165. Coelospermum 174. Coffea 223. Colchicum 34. —aceae 108 —iceae 108. Combretaceae 79. Comostemum 160. Compositae 37, 41, 6, 74. Conferva 165. —cae 163. Coniferae 126, 7, 8. Conophallus 14. Conringia 50. Convolvaceae 74. Coprinus 79, 103. Corallorrhiza 71. Cordaites 28. Corsia 168. —ceae 163. Corydalis 66. Crassulaceae 108. Crataegus 34, 35. Cremaspora 223. Cremocarpon 174. Crepis 34, 36. Crocus 41. Crucifera 62. Cruoriopsis 166. Cryptogamae 128, 43. Cryptomonadina 163. Cucurbitaceae 24, 159. Cupularia 173. Cuscuta 82. Cycadeae 44, 127, 128. Cylindrothecium 8. Cymbella 147. Cynauchum 69. Cyperaceae 24, 62, 159. Cyperus 160, 204. Cyrtandraceae 60. Cystidia 167. Cystopteris 71, 105. Cytisus 66.

Daphne 24, 70. Dasycladus 76, 77. Delphinium 50. Dematiaceae 28. Dendrobium 169. Dentaria 66. Denticula 150. Deschampsia 71. Desmidiaceae 135. Diademsis 150. Dianthus 34, 36, 50, 66, 86. Diatomaceae 145. Dicranum 4. Dictyosphaerium 164. Diervilla 223. Digitalis 24, 69, 102, 33. Dinobryina 163. Diploxylon 93. Diospyros 181. Dipsacus 28. —ceae 74, 157. Discosporangium 72. Dolerophyllées 28. Doronicum 68. Draparnaldia 163, 4. Ducrosia 79. Dudresnaya 167.

Echinocactus 24. Echinosperrnum 35. Echium 34. *Eicheln* 110. Elaeis 24. Elentheropetalae 37. Elodea 16. Encalypta 5. Encyone ma 147. Eutyloma 40. Ephedra 126. Epilobium 35, 6, 67, 79. Epipactis 70. Epithemia 15, 147, 8. Equisetum 9, 36, 71, 137, 139. Ericaceae 41, 79. Erigeron 34, 68. Erythrochiton 24. Erygium 39. Erysimum 90. Erythraea 69. Euchlena 173. Eufragia 133. Eunotia 148. Euphorbia 24, 70, 107, 65. —ceae 14, 31, 107. Euphrasia 53, 70. Eurhynchium 7.

Fagus 70. Fenzlia 157. *Ferns* 109, 174. Fenzlia 157. Filicaceae 168. Filix 109. Fiorinia 79. Fissidens 4. Flagellatae pp. 162, 3. *Flechten* 106. Floridea 24, 75, 6, 7, 8, 9, 109. Fragilaria 151, 2. Franciscea 111. Frittilaria 133, 4, 39. Fritzea 107. Frullania 9. Frustulia 50. Fumariaceae 24. Funaria 6. Fungi 39, 46, 79, 143, 67.

Galbanum 208. Galeobdolon 70. Galeopsis 70. Galium 68. Gamopetalae 142. Gardenia 15. Geaster 18. Gefässkryptogamen 38. Genista 66. Gentiana 69. Geometra 168. Gesneriaceae 60. Gestroa

168. *Geoztenyefa* 104, 6. *Gigliola* 168. *Gillenieae* 143. *Gilliesieae* 108. *Gladiolus* 71, 129, 130. *Glaucium* 50. *Glechoma* 35. *Globaria* 104. *Gloeococcus* 164. *Gloeocystis* 164. *Glyceria* 165. *Gnaphalium* 34. —cae 159. *Gnetaceae* 126, 7, 8. *Gnetum* 126. *Godmannia* 142. *Goldfussia* 43. *Gomphonema* 146, 7. *Gongroceras* 76. *Gongrosira* 41. *Gramen* 79. —iua 29, 143, 59. *Grenadier* 109. *Griffithsia* 76, 7, 9. *Grimaldia* 8. *Grimmia* 5. *Grisebachia* 79. *Gualteria* 27. *Gymnadenia* 125. *Gymnospermae* 125, 7, 8. *Gymnostomum* 4, 5. *Gynarium* 111. *Gypsophila* 66, 159.

Haberlea 99, 102, 22, 3, 4, 33. *Habrosia* 159. *Haematococcus* 26. *Halosphaera* 72. *Hedera* 67. *Hedwigia* 5. *Heliotropium* 35. *Helonieae* 108. *Helvella* 174. *Hemileia* 173. *Henophyton* 108. *Hepatica* 65. *Hepaticae* 40. *Heteromita* 164. *Heudelotia* 196. *Hewardia* 108. *Hibiscus* 90. *Hieracium* 52, 68, 87, 101. *Hippuris* 16. *Homalothecium* 7. *Hordeum* 35. *Hyacinthus* 16, 137, 9. *Hydromorina* 163. *Hygrocrocis* 28. *Hylocomium* 18. *Hypericum* 101, 33. *Hyphaena* 197. *Hyppum* 4, 6, 7. *Hypoxylaceae* 169. *Hyssopus* 180.

Icacineae 168. *Ifloga* 159. *Impatiens* 15, 66. *Incompletiae* 142. *Inula* 68, 173, 4. *Iris* 123, 4. *Iridaceae* 108. *Irmischia* 79. *Isothecium* 7.

Jungermannia 8, 9, 45. *Juniperus* 18, 70. *Justicia* 43.

Kävöfa 42. *Knautia* 68. *Kumkun* 44. *Kursan* 44. *Cluj*

Labiatae 24, 107. *Lactarius* 103, 4. *Laitues* 28, 9. *Lamium* 123. *Lappa* 34. *Lathraea* 24. *Lathyrus* 51, 67. *Laubmoose* 39. *Laurencia* 76, 7. *Lebermoose* 39. *Lecanora* 160. *Légumineuse* 174. *Lemna* 40. *Leontodon* 68. *Lepidendron* 28. *Lepigonum* 52. *Leptocarpus* 174. *Leptodon* 2. *Leptomitus* 28. *Leptothrix* 110. *Leskea* 6. *Leucanthemum* 160. *Leucodon* 6. *Levieria* 168. *Libanotis* 67. *Lichenes* 30, 9, 143, 67. *Liliaceae* 108, 224. *Lilium* 71, 111, 123. *Linaria* 68, 9, 87, 107. *Linum* 24. *Liriopeae* 108. *Liquidambar* 212. *Lobelia* 24. —caea 41. *Lonicera* 68. *Loranthus* 81. *Lotus* 67, 180. *Lunaria* 66. *Lychnis* 50, 66. *Lycium* 16. *Lycoperdon* 18, 194. *Lycopodium* 71. *Lycopus* 36. *Lythrum* 67, 87.

Macrococculus 163. *Madotheca* 9. *Magnolia* 24. *Malachium* 36. *Malpighiaceae* 95. *Mappieae* 223. *Marasmius* 104. *Marcgravia* 45, 116. —caea 44, 5. *Marchantia* 8. *Marrubium* 35. *Mastogloia* 148. *Mazzantia* 79. *Medicago* 66. *Meesia* 8. *Melandrium* 50, 1, 66, 90. *Melica* 71. *Melosira* 152. *Menispermaceae* 168. *Menispermum* 24. *Mentha* 35, 6, 51. *Menyanthes* 24. *Meridion* 152. *Mesembryanthemae* 159. *Metaspermae* 125. *Metzgeria* 9. *Microbryum* 3. *Microdyction* 26. *Microsphaera* 31. *Microsplenium* 223. *Microspora* 163. *Miersia* 224. *Mimosa* 188, 205. *Mnium* 4, 6. *Moehringia* 66, 123. *Molluginaeae* 158, 9. *Momordica* 200. *Monimiaceae* 168. *Monocoty-*

Iedones 142. *Monotropa* 9, 125. *Moquilea* 109. *Morinda* 223. *Morindeae* 174. *Muchet* 24. *Mucorineae* 24, 165. *Mulgedium* 47, 68. *Musa* 24, 43. *Muscari* 102. *Musci-frondosi* 40, 6, 143. —hepatici 143. —nae 167. *Myositis* 69. *Myriophyllum* 16. *Myrtaceae* 157. *Myxogasteres* 31. *Myxomycetes* 163.

Nasturtium 50, 66. *Navicula* 148, 9. *Neckera* 6. *Neillieae* 143. *Nelumbium* 205. *Neottia* 71. *Nepenthes* 169. *Nigella* 34. *Nitzschia* 150. *Nolana* 24. *Norantaea* 44. *Nyctaginacea* 63. *Nymphaea* 180.

Odontidium 145, 152. *Oedogonium* 163. *Oidium* 165. *Olea* 42. *Olostyla* 174. *Onosma* 53. *Ophiopogoneae* 108. *Opopanax* 214. *Orchideae* 15, 111. *Orchis* 70, 82, 125. *Orobanche* 107. *Orobus* 67, 101, 33. *Orthotrichum* 5, 6. *Oudneya* 108. *Ouvirandra* 29. *Oxalis* 15. *Oxera* 159.

Paederia 174. *Paeonia* 139. *Palmae* 168. *Palmella* 164. —ceae 164. *Pandorina* 26. *Papaver* 34. *Paragenipa* 224. *Paronychieae* 159. *Passiflorae* 24. *Pastinaca* 214. *Paulownia* 160. *Paxillus* 104. *Pedicularis* 69, 107, 23. *Pellia* 8, 9. *Pentstemon* 24. *Peronospora* 28, 9, 40, 109, 64. —cae 165. *Petrosavia* 108. *Peyssonelia* 79. *Phaeosporae* 72. *Phanerogamae* 28, 94, 109, 28, 43, 65. *Pharomitrium* 4. *Phasium* 3, 4. *Phellandrium* 67. *Phleum* 71. *Phlebothaminium* 79. *Phyllosiphon* 40. *Phyllostachys* 43. *Physcomitrella* 3. *Physcomitrium* 5. *Phytolacaceae* 159. *Pilze* 46. *Pimpinella* 79. *Pinites* 209. *Pinnularia* 149. *Pinus* 18, 24, 206. *Pirola* 69. *Pirus* 35. *Pistacia* 202, 3. *Pistia* 24. *Pithopora* 26. —cae 27. *Plagiochila* 9. *Plantago* 25. *Platanthera* 70. *Pleuridium* 4. *Pleurococcus* 164. *Pleurosigma* 150. *Plösslea* 193. *Poa* 32, 3, 4, 5. *Polygala* 50, 66. *Polygonum* 35, 6, 127, 39. *Polypetalae* 27, 142. *Polypodium* 24, 5, 71, 105. *Polyporandra* 168. *Polyporus* 17, 8. *Polysiphonia* 40, 76, 7. *Polytrichum* 6. *Pomaceae* 142, 56. *Poroxyloae* 93. *Portulacaceae* 158, 9. *Posidonia* 111. *Potamogeton* 45. *Potentilla* 67, 102. *Pottia* 4, 5. *Primulaceae* 24. *Psilurus* 102. *Psora* 107. *Pteris* 123. *Pterocarpus* 27. *Pterocephalus* 74. *Pterogonium* 2, 6. *Puccinia* 18. *Pylaisia* 6, 7. *Pyrenomycetes* 109, 10. *Pyrethrum* 133, 60.

Quercus 35, 108, 33. *Quillajaeae* 143.

Radula 9. *Rafflesia* 14. *Ramondia* 99. *Randia* 223. *Ranunculus* 49, 65, 79, 101, 2. *Reichenbachia* 63. *Restiaceae* 174. *Rhinanthus* 70. *Rhizocarpeae* 168. *Rhizogum* 159. *Rhododendron* 169. *Rhus* 193. *Rhynchostegium* 7. *Rhytisma* 5. *Ribes* 67. *Riccia* 8. *Ricciocarpus* 8. *Ricinus* 24. *Roicosphenia* 147. *Roripa* 87. *Rosa* 34, 5, 67, 79, 87, 8, 91, 2, 3, 125, 60. —cae 142, 3. *Rubiaceae* 14, 119, 57, 74, 223, 224. *Rubus* 51, 67. *Ruellia* 43. *Ramex* 70, 88, 9. *Russula* 104. *Ruta* 24. *Byticaryum* 68.

Salix 108, 10. *Salsola* 35. —ceae 107, 41, 42. *Salvia* 36, 107. *Sambucus* 68. *Santalum* 120. *Sapotaceae* 62. *Saprolegnia* 163. —ceae 165. *Sarracenia* 94, 111. *Satureja* 59, 134. *Saxifraga* 47, 67. —aceae 142. *Scabiosa* 68, 74, 134. *Schimpera* 62. *Schistidium* 4. *Scleranthaeae* 159. —us 64, 7. *Scoliopus* 108. *Scolopendrium* 72. *Scopolina* 68. *Scrophularia* 69. —ceae 24, 107. *Sedum* 27, 67, 160. *Seigle* 28. *Senecio* 41, 68, 126. *Seseli* 67. *Sesleria* 123, 4. *Setaria* 34. *Sideroxylon* 62. *Sigillaria* 15, 28, 93. *Silene* 50, 60, 102, 23, 33. —ceae 159. —cae 158. *Siphoneae* 40. *Siphonocladus* 26. —iaceae 27, 135, 65. *Sisymbrium* 34. *Solanaceae* 24. —um 24, 35. *Soldanella* 70. *Souroubea* 44. *Spachea* 95. *Sparganium* 24. *Spergularia* 51. *Sphaerangium* 3. *Sphagnum* 44. *Spiraea* 51, 67. —ceae 141, 2. *Spirogyra* 175. *Squamaria* 166, 71. *Stachys* 70, 80, 107. *Stapelia* 14. —ceae 14. *Stauroneis* 149. *Stauroptera* 149. *Stellaria* 100. *Stuedelieae* 158. *Stigeoclonium* 164. *Stipa* 91. *Stipagrostis* 79. *Strobilanthus* 43. *Styrax* 210, 1, 2. *Suriraya* 151. *Symphytum* 69. *Symphlocos* 15. *Synedra* 151. *Synisoon* 224. *Syringa* 64. *Systegium* 4.

Tabellaria 152. *Tahmi* 62. *Taraxacum* 165. *Targionia* 8. *Taxaceae* 126. *Taxus* 24, 127. *Telekia* 68. *Telephora* 31. *Terebinthaceae* 197. *Ternstroemiaceae* 45. *Tetradiclis* 159. *Tetraspora* 164. *Teucrium* 54, 70. *Thalictrum* 65, 89, 90. *Thallophyta* 26, 7, 40, 135, 65, 6. *Thesium* 87. *Thiloa* 79. *Thlaspi* 123. *Thnidium* 7. *Thymus* 54, 133. *Thyrsacanthus* 43. *Tofieldieae* 108. *Tradescantia* 174. *Tragopogon* 94. *Tragus* 35. *Trianaea* 16. *Tribulus* 35. *Tridianisia* 223. *Trifolium* 19, 34, 66, 102, 23. *Triglochin* 36. *Trinia* 86. *Trisetum* 79. *Triticum* 91. *Trollius* 66. *Tulostoma* 104. *Tussilago* 34.

Ulmaria 142. *Ulmus* 54, 70. *Ulothrix* 164. *Umbelliferae* 159, 174, 214. *Uvularia* 108.

Vaccinium 69, 123. *Vacuolaria* 164. *Vadgesztenye* 175, 222. *Valeriana* 51, 68. —ceae 157. *Valonia* 26, 165. *Vaucheria* 40, 1, 163. —ceae 165. *Veratrum* 71. —cae 108. *Verbascum* 35, 69, 107. *Verbena* 35. *Veronica* 69, 107. *Viburneae* 223. *Vicia* 67. *Villarsia* 24. *Viola* 15, 24, 50, 66, 86, 99. —ceae 168. *Vitis* 15. *Volvox* 26. —cineae 163, 4, 74.

Weisia 5. *Welwitschia* 126, 7, 74. *Wistaria* 109. *Woodsia* 71.

Xanthium 35.

Zizyphus 181.

Előfizetési feltételek 161, 224. Kérelem 64. Szerkesztői
posta 48, 80, 96, 176.

MAGYAR NÖVÉNYTANI LAPOK

SZERKESZTI ÉS KIADJA

KANITZ ÁGOST.

III. ÉVF. 25. SZ.

1879. JANUÁR.

TARTALOM: Budapest környékének mohflorája SIMKOVICS L. — Apróbb közlemények: Equisetum ramosum SCHLEICH. Trencsénmegyében HOLUBY J. L. — Könyvismertetés: A legrégebb, növényekre vonatkozó, magyar munkák címei, SZABÓ KÁROLY régi magyar könyvtárából közölve és egy pár jegyzettel ellátva. — Tudós társaságok. — Halálozások.

BUDAPEST KÖRNYÉKÉNEK MOHFLORÁJA.

Közli: SIMKOVICS LAJOS.

Hazánk fővárosának, Budapestnek mohnövényzetéről, noha már annyi jeles fűvész járta be környékét s kutatta növényzetét, irodalmunkban mind e mai napig nem találunk adatokat közölve. Innen van, hogy e sorok írójának, ki a létező hiányt teljességgel átérezte, élénken szeme előtt lebegett Budapest fűvészeinek mulasztása; hogy e mulasztás helyreütése végett Budapesten való 5 évi időzése alatt folyton gondos figyelmet fordított a vidék mohflorájának tanulmányozására; valamint, hogy a következő sorokban tapasztalatait — ha csak részben is — közzétenni siet. A közlendők nem tekinthetők Budapest mohflorájának kimerítéseül, s nem is lehet ez céljok; mert hiszen Budapest mohainak összeállításához ez az első kísérlet; és mert ezen, már évek óta közlésre váró s alább olvasható adatokon kívül, e sorok közlőjének is van még Budapest környékéről való, de eddig még feldolgozatlan anyaga, melyet alkalmilag feldolgozni s illetőleg közzétenni hazafiai kötelességeül fog tartani.

Budapest környékének mohflorája, ha arra a vele ösmerős egy általános tekintetet vet, szegényességet tüntet fel. S nem is várható másképp. Budapestet ugyanis egyrészt a Rákos egyhangu síksága környezi, mely java részben szántóföldekből, nedves kaszálókból, sovány gyepű legelőkből és homok területekből áll, közbe-közbe egy vizér vagy egy berek

által megszakítva; másrésről a Duna jobb partján a Pilis-Vértes hegység ágainak alacsony végződéseivel egészítik ki határát, valamint az alattuk a Duna völgyének talpán elterülő nedves rétek, sós legelők és termékeny szántóföldek. Ily domborzati és talajbeli viszonyok között a hegyek volnának leginkább arra hivatva, hogy a mohok tanyájául szolgáljanak, csakhogy azok a magyar Alföld aszályos éghajlata által befolyásoltatván, még erdős részeiken is feltűnően száraz talajuk, továbbá a geológiai viszonyok folytán majdnem teljesen forrástalanok s így szintén igen kevésbé alkalmasok a mohok szükségleteinek kielégítésére. Forráspatakok nélküli meleg és száraz hegyvidék, kivált ha az mint Budapest körül jórészen erdőtlen, gyepes s sziklás kúpokból és hegylejtőkből áll, és ha e kúpok s sziklák a melegség sugarait oly nagy mértékben magába gyűjtő mészkőből állanak, nem kedvezhetnek a mohok tenyészésének; mert a mohok legnagyobb része hűvös termőhelyet kíván s a nedves, forrásos, patakos hegyvidékeket keresi fel, mint életfeltételeinek s hivatásának leginkább megfelelőket.

Nem csoda azért, ha Budapest környékének mohflorája fajokban szegény; ha e mohflorának a természet háztartásában való szerepe — a csekély számszerinti s így gyér és gyenge fellépése miatt — jelentéktelen; és ha a vidék arculatára gyakorolt befolyása elenyésző. E szegénységgel együtt jár az érdekesség csekélyisége is; mert tudjuk, hogy a mohok legnagyobb része kosmopolit növény és mint ilyen kevésbé érdekes; valamint tudjuk azt is, hogy a kosmopolit vagyis a kevésbé érdekes növények azok, melyek még a kedvezőtlen körülményekhez is alkalmazkodni tudnak, s így a kedvezőtlen viszonyokkal bíró vidékeken is megélhetnek, előfordulhatnak.

Budapest mohfloráját évekig kísérve figyelmemmel kirándulásaimon, legdúsabbnak s legfeljénőbbnek találtam azt a Budaörszel szemközt fekvő Kamaraerdőnek azon hűvösebb légmérsékletű s nedvesebb talaju erdős hegylejtőjén, mely az új vadászlaktól a Tétényi fensikra vezető kocsitútból jobbkül felől lejtősödik felfelé. További kutatásra méltónak sejtem továbbá a Kovácsi falú felé nyíló Remete-máriai völgynek mohnövényzetét, a mennyiben azt kellőképpen át nem kutattam és okom van e völgy alkotásának ősméretéből föltennem, hogy ott hazánkra érdekes s a meleg vidékeket kedvelő mohot lehetne föllelni, minők talán a *Pterogonium gracile* (DILL.) s a *Leptodon Smithii* (DICKS.), e hazánkban eddig csak a Herkulesfürdőknél talált Lombosmohok.

Időszakok szerint tekintve Budapest mohfloráját azt leg-
 élenkebbnek s legérdekesebbnek tapasztaljuk Márciusban s
 Áprilisben, midőn a talaj legnedvesebb s a légmérséklet még
 hűvös; míg Juliusban s Augustusban kívül minden moh és csak
 sápadtan zöldel, kivéve azokat, melyek a Rákos vizereiben,
 illetőleg az Óbudai löpormalmi réteken sohasem szenvednek
 nedvesség hiányt.

Ha a mohok két osztályát tekintjük, úgy Budapest kör-
 nyékén sokkal jelentékenyebben és érdekesebb alakokban lép-
 nek fel a Lombosmohok, mint a Májmhok; miként azt az
 alább látható felsorolásból kivehetni.

I. LOMBOSMOHOK.

A Lombosmohok osztálya Budapest környékén csupán
 azon osztályba tartozó mohok által van képviselve, a melyet
 Tőmhok (Bryinae) nevezet alatt értünk; míg a másik
 alosztályhoz, t. i. az Álmhokhoz (Bryinae anomala e)
 tartozó képviselők eddig ott nem találtattak. Az előttem ös-
 meretes Budapesti Lombosmohok rendszeres felsorolását W.
 P. SCHIMPER „Synopsis Muscorum europaeorum“ c. művének
 második (1876-ban megjelent) kiadása menetében közlöm.

1. *Physcomitrella patens* (HEDW. Stirp. crypt. I. p. 28
 sub *Phasco*) SCHIMP. β *Lucasiana* (NEES et HORNSCH.) Terem
 megtömörült iszapon a Duna medrének szélein és völgyének
 talpán a Kelenföldön és a Pesti oldalon az összekötő vasuti
 hídtól le a Soroksári Dunaáig itt ott társasan. Kifejlett ter-
 mésekkel Octobertől Februáriusig. E moh hazánknak a Ki-
 rályhágón inneni részéből eddig nem lévén ösmeretes érde-
 kesnek tartom megjegyezni, hogy én azt hazánk e részének
 több vidékéről ösmerem.

2. *Microbryum Floeræanum* (WEB. et MOHR Bot. Taschb.
 p. 70 sub *Phasco*) SCHIMP. Terem a Budai oldalon a Kamara-
 erdő utjainak szélén és főkép Budaörs körül, hol a község
 nyugati szélén levő s az országút mellett fekvő egy pár lu-
 cernás föld talaján bőven gyűjthetem Februarius közepe tá-
 ján szépen gyümölcsözve. Ezez moh sem volt eddig ösme-
 retes hazánkból, s ezért igen kitünteteti Budapest környékét; de
 ezt is gyűjtöttem már hazánk más vidékén is.

3. *Sphaerangium triquetrum* (R. SPRUCE Engl. Bot. t. 2901
 sub *Phasco*) SCHIMP. Budapest körül gyakori s kora tavasszal
 aprósága dacára is feltűnő mohocska, melyet szántóföldeken,
 utak s árkok mentén, valamint a hegyek kopaszain több éven
 át folyton nagymennyiségben teremni észleltem.

4. *Phascum bryoides* DICKS. Crypt. t. 10. β) *piliferum* SCHIMP. Terem agyagos gyengén nedves legelőkön Ó-Buda és annak löpormalmi rétjei közt egy helyen elég számmal. Ritka. — 5. *P. cuspidatum* SCHREB. de *Phasco* VIII. t. 1. Budapest környéken úgy, mint egyáltalán hazánkban a legközségesebb Korhadó-moh, mely megnő mindenféle talajon és e tárgyalás alatti vidéken főképp mint δ) *piliferum* jelenik meg. — 6. *P. curvicolium* HEDW. Musc. frond. t. II. Ó-Buda mellett a Gázhegyen s Budaörs mellett a Lukenhegyen. Ez is ritka.

7. *Pleuridium alternifolium* BR. et SCH. Bryol. europ. Terem szép gyepekben a Kamara-erdőnek móhdús lejtőjén.

8. *Systegium crispum* (HEDW. Stirp. musc. frond. I. p. 25 sub *Phasco*) SCHIMP. A Lipótmezői hegyeken így az Állatkert-hegyen és a Kamaraerdőnek mohos lejtőjén. Utóbbi helyen bőven. A Királyhágón innenről eddig csak HOLUBY közölte Puchow mellől; de tapasztalataim szerint e *Systegium*, melyet Budapesten 1872 óta észlelek, Közép-Magyarországban elterjedt növény.

9. *Weisia viridula* BRID. Bryol. univ. A Kamaraerdő mohoslejtőjén, a *Systegium crispum* és *Pleuridium alternifolium* társaságában gyakori.

10. *Dicranum scoparium* (L. sp. 1581. sub *Bryo*) HEDW. Gyéren a Hárshégy erdős, köves hátán.

11. *Fissidens taxifolius* (L. sp. 1587 sub *Hypno*) HEDW. Ó-Buda mellett a Háromhatárhegyen erdei utak szélén. —

12. *F. adianthoides* (L. sp. 1588 sub *Hypno*) HEDW. és 13. *F. incurvus* (WEB. et MOHR Bot. Taschenb. p. 162 sub *Dicrano*) SCHWAEGR. A Kamara-erdő mohos lejtőjén.

14. *Ceratodon purpureus* (L. sp. 1575 sub *Mnio*) BRID. Falakon és mezei utak mentén főképp a Pesti oldalon.

15. *Pharomitrium subsessile* (BRID. Mant. p. 21. sub *Schistidio*) SCHIMP. Szép gyepeket alkot a Városliget cserjéseinek homok talaján helyenként, és előjön a Fűvészkertben s a Soroksári temetőben is. Hazánkból közölve e Kupakos-mohot sehonnan sem ismerem, s ezért az Budapest egyik nevezetességét képezi.

16. *Pottia cavifolia* (DICKS. Pl. cr. II. sub *Bryo*) EHRL. Budapest körül e közönséges és kosmopolit moh úgy a tőalakban, mint a β) *epilosa* és a γ) *incana* alakban is előjön. —

17. *P. truncata* (L. sp. 1584 sub *Bryo*) BR. et SCH. Terem a Kamara-erdőnek mohos lejtőjén fatörzsek tövében. A következő fajtól kitűnően jellegzik hátukon sima levelei. — 18. *P. minutula* (SCHWAEGR. Suppl. I. sub *Gymnostomo*) BR. et SCH.

Budapest közvetlen közelében nem szedtem, de gyűjtöttem Ercsi mellett a Duna medrének szélén, s így valószínűleg Budapesten is előjön. E növénynek levelei hátukon szemölcsösek. — 19. *P. lanceolata* (Dicks. Fasc. II. sub *Bryo*) C. MüLL. Temetőben és árkok szélén gyakori.

20. *Barbula rigida* SCHULTZ Rec. g. Barb. t. 32. Terem szálonként itt-ott a Farkasvölgnél s a Budaörsi hegyeken földi zuzmókkal benőtt szikár talajon. — 21. *B. muralis* (L. sp. 1581 sub *Bryo*) HEDW. Közönséges moh, mely terem köfalakon, kutak szélén és útszéli köveken. — 22. *B. unguiculata* (DILL. Hist. Musc. p. 383 sub *Bryo*) HEDW. Árkok szélén a Farkasvölgy felé. — 23. *B. subulata* (L. sp. sub *Bryo*) BRID. Közönséges moh Budapest mellett, gyepes helyeken s erdők nyílt helyein. — 24. *B. ruralis* (L. sp. sub *Bryo*) HEDW. Száraz gyepes és köves helyeken, valamint a házak fedelén is.

25. *Grimmia apocarpa* (L. sp. 1579. sub *Bryo*) HEDW. Nyílt dombok mészszikláin igen gyéren Budapest körül. — 26. *G. pulvinata* (DILL. Hist. Musc. p. 395 sub *Bryo*) SM. A Budai hegyeken, így különösen a Farkasvölgy felé, nyílt mészsziklákon, közönséges.

27. *Hedwigia ciliata* (Dicks. Crypt. fasc. 4 sub *Bryo*) ERHB. Terem helyenként, így pl. a Szécsényi hegyen, száraz köves helyeken.

28. *Orthotrichum speciosum* N. AB E. in STURM Deutsch. Fl. Cserjéken és köveken különösen a Farkasvölgy felé gyakori. — 29. *O. diaphanum* SCHRAD. Spic. Flor. Germ. p. 69. Különböző lombosfák törzsének kérgén nő és egyike a legközönségesebb *Orthotrichum*oknak. Gyűjtöttem a Városligetben és az odavezető sétányon, a Soroksári temetőben s a Fűvészkertben.

30. *Encalypta vulgaris* HEDW. Sp. Musc. p. 60. Gyakori a Budapesti erdőtlen kúpok meszes talaján, így pl. a Sashegyen. — 31. *E. ciliata* HEDW. Musc. fr. I. Hasonló helyeken mint az előbbi, de jóval ritkább. Én csak a Sashegyen szedtem.

32. *Physcomitrium sphaericum* (SCHWABGR. Suppl. I. p. 21. sub *Gymnostomo*) BRID. A Duna medrének iszapos partján Ercsi mellett s így hihetőleg Budapest határában is. Hazánknak a Királyhágón inneni részéből ugy e növényt, mint legközelebbi rokonát a *P. eurystomum* SENDT.-t, a mely szintén megvan gyűjteményemben saját szedésemből hazai lelhelyről, eddig közölve nem találom, s így a *Ph. sphaericum* Budapest környékének szintén egyik érdekes növényét képezi. — 33. *P. piriforme* (L. sp. 1580 sub *Bryo*) BRID. Nedves helyeken a Gellérthegy aljában a keserűvíz forrásainál.

34. *Funaria fascicularis* (Dicks. Fasc. Pl. crypt. III. p. 3. sub *Bryo*) SCHIMP. A Kelenföldön s a Kamara-erdő mohos lejtőjén. — 35. *F. calcarea* WAHLENB. Vet. Ac. Handl. 1806. E hazánkból eddig senki által sem ösmertetett, de általam már sok helyen gyűjtöt' faj Budapest körül a Sashegyen, Szécsenyi hegyen és a Farkasvölgyi hegyeken elég gyakori. — 36. *F. hygrometrica* (L. sp. 1575 sub *Mnio*) HEDW. Erdei tisztásokon, tűzhelyeken, árkokban stb. közönséges.

37. *Bryum caespitium* L. sp. p. 1586. Közönséges gyepek száraz dombokon, falakon és utak mentén. — 38. *B. argenteum* L. sp. p. 1586. Közönséges mint az előbbi s hasonló helyeken is nő. Dúsabb talajon, mint pl. a Vegytani-istézet udvarán, mint β) *majus* SCHIMP. is előjön. — 39. *B. roseum* SCHREB. Spicil. fl. Lips. Árnyékos erdőkben Sz. Ivány mellett homok talajon Budapest közelében.

40. *Mnium cuspidatum* HEDW. Sp. Musc. p. 192. Fák tövéinél a Budai hegyek erdeiben gyakori. — 41. *M. rostratum* (SCHRAD. Sp. Fl. germ. p. 72 sub *Bryo*) SCHWAEGR. A Kamara-erdőben. — 42. *M. punctatum* HEDW. Sp. Musc. A Hárshegyen erdei köves utak szélén.

43. *Atrichum undulatum* (L. sp. p. 1532 sub *Bryo*) PB. Közönséges erdőkben és cserjésekben.

44. *Polytrichum juniperinum* HEDW. Spec. Musc. p. 89. Budapest környékén ritka, s terem erdőkben és cserjésekben. — 45. *P. commune* L. Budapest mellett egyedül a Hárshegy árnyékos gödrös hátán.

46. *Neckera crispa* (L. sp. sub *Hypno*) HEDW. A Kovácsi felé nyúló Remetevölgy száraz mészkőszikláin. — 47. *N. complanata* (L. sp. sub *Hypno*) HÜBEN. Fatörzseken s cserjéken a Lipótmezőn a γ) *tenella*-val együtt.

48. *Leucodon sciuroides* (L. sp. p. 1596 sub *Hypno*) SCHWAEGR. Közönséges erdei moh a kifejlett szálaskák kérgén,

49. *Anacamptodon splachnoides* (FRÖHL. sub *Orthotricho*) BRID. Erdőkben nagy fák tövéinél és derekán, Budapest mellett a Jánoshegyen és Sz. Ivány mellett a Kovácsi hegyen. Minthogy ezen egyáltalán ritkán található moh Budapest környékén szokása ellenére az alsó erdő tájában nő, sőt leszáll egész a mezei tájig, ezért kettősen érdekes.

50. *Leskea polycarpa* ЕЯНН. Crypt. exsicc. Nro 95. var. *exilis* C. MÜLL. Budapest környékén ritka, s én ott csak a Jánoshegy erdeinek fáin szedtem. — 51. *C. nervosa* (SCHWAEGR. Suppl. I. p. 102 sub *Pterogonio*) MVR. Fák kérgén a Budai hegyeken *Pylaisia polyanthaval*.

52. *Anomodon attenuatus* (SCHREB. Spic. p. 100 sub *Hypno*) HARTM. Fák törzsén és cserjéken pl. a Lipotmezei erdőkben. — 53. *A. reticulosus* (L. sp. sub *Hypno*) HOOK. et TAYL. Közönséges moh a fák törzsein, így különösen a Jánoshegy erdejében.

54. *Thuidium abietinum* (L. sp. ed. 2. p. 1591. sub *Hypno*) BR. et SCH. Gyepes nyílt helyeken a Saskegyen és Szécsényi-hegyen.

55. *Pylaisia polyantha* (SCHREB. sub *Hypno*) BR. et SCH. Közönséges a fák kérgén, így pl. a Jánoshegy erdejében.

56. *Isothecium myurum* (POLL. Hist. Pl. sub *Hypno*) BRID. Fák tövén és köveken a Kamaraerdő mohos lejtőjén.

57. *Homalothecium sericeum* (L. sp. sub *Hypno*) BR. et SCH. Mészsziklákon a Jánoshegy alján s a Kovácsi felé nyíló Remetevölgyben. — 58. *H. Philippeanum* (R. SPRUCE sub *Isothecio*) BR. et SCH. Terem napos köves helyeken a Háromhát-hegyen Ó-Budánál.

59. *Brachythecium salebrosum* (HOPFM. Deutsch. Fl. sub *Hypno*) SCHIMP. Közönséges moh gyepes helyeken így pl. a Farkasvölgy felé. — 60. *B. rutabulum* (L. sp. 1590. sub *Hypno*) BR. et SCH. Erdők szélén árnyékos talajon az Állatkert hegyen. — 61. *B. velutinum* (L. sp. p. 1595 sub *Hypno*) BR. et SCH. Szálas erdők talaján közönséges, főképp γ) *intricatum*.

62. *Rynchosygium megalopolitanum* (BLAND. Musc. exs. Nro 147 sub *Hypno*) BR. et SCH. Helyenként füves lejtőkön és kasszálókön bőven, így a Sashegy alján, a Zugligeti hegyek elején s a Fűvészkertben. Hazánkra új növény. — 63. *R. murale* (HEDW. Musc. frond. sub *Hypno*) SCHIMP. A Rákoson a Csömöri ut mellett levő néhány kút kőfalazatán.

64. *Eurhynchium praelongum* (L. sp. p. 1591. sub *Hypno*) DE NOR. Terem a Szécsényi hegyen a Normafa felé vezető ösvény mentén.

65. *Amblystegium serpens* (L. sp. ed. 2. p. 1596. sub *Hypno*) BR. et SCH. Helyenként erdei fák törzsein. — 66. *A. riparium* (L. sp. p. 1595 sub *Hypno*) BR. et SCH. Nedves helyeken a Forráspatak rétjein Fóth és Rákospalota között.

67. *Hypnum stellatum* SCHREB. Bőven az Óbudai lőpor-malmi réteken, s a Salzburból kapott hasonló példányaimmal teljesen megegyezik. — 68. *H. cupressiforme* L. Ez a *Hypnumok* legközönségesebbike Budapesten. — 69. *H. cuspidatum* L. Szép gyepekben az Óbudai lőpor-malmi réteken. — 70. *H. Schreberi* W. Prodr. fl. berol. Nro 955. Cserjés gyepes helyeken.

Jegyzet. Budapesten a fűvészkerti herbariumban van egy ré-
gibb időből eredő Lombosmohok gyűjteménye, mely állítólag Buda-
pest környékén gyűjtetett Minthogy e gyűjtemény mohpéldányainál
a lelhely, hol szedettek egyáltalán nincsen megjegyezve; és mivel e
gyűjtemény több oly mohot is tartalmaz, mely Budapest környékén
határozottan nem fordul elő, mint pl. a *Cylindrothecium concin-
num*-ot, *Meesia uliginosa*-t stb. ezért azt Budapest mohflorájának e
sorokban foglalt tárgyalásánál, mint megbizhatiant, teljesen mellőztem.

II. MÁJMOHOK.

A Máj m o h o k osztálya Budapest környékén a *Riccia*-
félék, *Marchantia*félék és *Jungermannia*félék családjába tar-
tozó mohok által van képviselve, míg a Máj mohok többi két
családjába a *Targionia*félékhez és *Anthocero*-félékhez tartozó
képviselők hiányzanak. A Máj mohokat a BARTH. CAR. DU MORTIER
1874-ben megjelent „Hepaticae Europae“ című művének me-
netében teszem közzé.

1. *Ricciocarpus natans* (L. sub *Riccia*) CORDA. Közvet-
len Budapestnél nem észleltem, de már Hatvan mellett elég
úszikál belőle a berkek vizén. — 2. *R. fluitans* (L. sub *Riccia*)
A. BR. Budapesten ez a *Riccia*félék főképviseelője, mert tömött
gyepek alakjában vonja be az Ó-Budai löpormalmi vizereket,
és mert elvétve a Rákos mentén is előjön a Pesti oldalon.

3. *Riccia glauca* L. Kosmopolit növény, mely azonban
Budapesten nem gyakori. — 4. *R. crystallina* L. A Duna med-
rének iszapján Budapest mellett és Ercsinél helyenként bő-
ven. A Budapesti máj mohok között csupán ez az, melyet ha-
zánk egyéb vidékeiről ismértetve nem találok, és a mely ta-
pasztalatom szerint az Alföldön több helyen előjön.

5. *Asterella hemisphaerica* (L. sub *Marchantia*) P. B. Mez-
telen földön árnyékos erdei utakon, különösen a Jánoshegy-
nek a Zugliget felé lenyúló tövénél. E növény hazánk egész
Dunántúli részén el van terjedve helyenként és a merre csak
láttam gyümölcsöző példányokra is akadtam. Budapest mellett
száraz napos kúpokon is előjön, így az Ó-Budai hegyeken s
a Tétényi felelken, itt azonban telepe keskeny sallangu és
sokban emlékeztet a *Grimaldia fragrans*ra.

6. *Marchantia polymorpha* L. E kosmopolit moh Buda-
pest környékén nem gyakori, s főkép kutak kőfalain lelhető.

7. *Pellia furcigera* (Hook. Brit. Jung. t. 47 var. sub
Jungermannia SIMK. (= *P. calycina* NRES). Terem az Ó-Budai
löpormalmi réteken egy vizerecskénél, mely a Malomárokból
forrásként kiszivárog, továbbá Pilis-Csaba mellett forrás-pata-

kok mentén. Gyümölcsözve nem bírtam több évi figyelemmel kísérésem mellett sem találni. — 8. *P. epiphylla* (L. sp. 1602 sub *Jungermannia*) CONDA. Közvetlen Budapestnél nem észleltem, de gyűjtöttem a Visegrádi trachythegyek nedves helyein az Apátkuti völgy bányája mellett.

9. *Melzgeria furcata* (L. sp. 1602 sub *Jungermannia*) DUMORT. Cserjéken és tuskékon a Lipótmező egyik szűk völgyében, valamint köves talajon a Jánoshegy erdejében.

10. *Jungermannia barbata* SCHNEB. Spic. Lips. p. 107. A *Jungermannia*éék ezen igen kosmopolit faj által vannak csupán képviselve Budapest környékén, s ez az egy képviselő is igen gyéren nő a Hárshegy tetején.

11. *Plagiochila asplenoides* (L. sp. 1597 sub *Jungermannia*) DUMORT. A Lipótmezőn és a Jánoshegyen.

12. *Radula complanata* (L. sp. 1599 sub *Jungermannia*) DUMORT. Erdei fák kérgéin egyike a legközönségesebb májmohoknak Budapest környékén is.

13. *Frullania Tamarisci* (L. sp. 1600 sub *Jungermannia*) DUMORT. Terem fák kérgén s Budapest körül ritka. — 14. *F. dilatata* (L. sp. 1600 sub *Jungermannia*) DUMORT. Fák kérgén közönséges moh, mely a Háromkúthegyen mint β) *microphylla* DUMORT. is gyakori.

15. *Modotheca platiphylla* (L. sp. 1600 sub *Jungermannia*) DUMORT. Budapest környékén nem gyakori, én főkép a Lipótmezei hegyek egyik szűk és hűvöseb völgyében szedtem.

APRÓBB KÖZLEMÉNYEK.

Equisetum ramosum Schleich. Trencsénmegyében. Ezen növényt még 1874. gyűjtöttem a Vágvölgyében füves, kavicsos helyeken Csütörtök körül, a növény sokáig meghatározatlanúl hevert herbariumomban és csak mielőtt a m. év végével betegségem gyógyítása érdekében Bécsbe készültem, vizsgáltam ezen növényt pontosabban meg.

HOLUBY J. L.

A LEGRÉGIBB, NÖVÉNYEKRE VONATKOZÓ, MAGYAR MUNKÁK CÍMEI, SZABÓ KÁROLY RÉGI MAGYAR KÖNYVTÁRÁBÓL KÖZÖLVE ÉS EGY PÁR JEGYZETTEL ELLÁTVA

KANITZ ÁGOST-tól.

A m. é. vége felé jelent meg SZABÓ KÁROLY, kitünő magyar bibliographiai munkája. ¹⁾ Azt hiszem, lapom előfizetőinek kívánságát teljesítem, midőn azon munkák címeit, melyekben növényekről is szó van, a tudós bibliograph észrevételeivel egyetemben közlöm. Részemről nem mulasztottam el egy pár talán nem épen érdektelen megjegyzést, az illető helyeken megtenni.

SZABÓ KÁROLY collegámnak szép köszönetet mondok nemcsak azon szivességért, melylyel megengedte, hogy munkájából a szükséges adatokat közölhessem, hanem azon készségért is, melylyel a szöveg első correcturáját végezni sziveskedett.

A cím előtt levő számok a munka folyószámainak felel meg.

XVI. ÉVSZÁZ.

141. MELIUS PÉTER. Herbarivm Az Faknac Fvveknec növekről, természetekről, és hasznairól, Magyar nyelvre, és ez rendre hozta az Doctoroc Könyveiből az HORNI MELIUS PÉTER. Nyomtatott Colosuárat Heltai Gaspárne Műhelyében, 1.5.78. Esztendőben. 4r. 188 lev. — Elül: Címlap, előbeszéd, s latin, magyar és német Index 19 sztlan lev.

Az előljáró beszédben mondja Heltai Gáspárné: „Ezen dologban törté feyét az mi időnkbe az bölcz férfi MELIUS PÉTER Döbrötzeni keresztényen egyház Pásztora, Közönséges betegségekről valo orvosságoknak öszve szedegetésében, és Magyar nyelvre valo fordítassában munkálkodot. Azért az irasa és kütömb fele bölcz Oruosoknak könyveből egybe szedése és fáradsága az Iámbore völt. Az ki nyomtatásnac munkája és kölczége enyim. Eszt én töllem ilyen szegény özüegy Asszon-tól az Magyar nemzet ío neuen vegye.“ — A szöveg első lapján pedig olvasható: „GALENOSBÓL, PLINIUSBÓL és ADAMUS LONICERUSBÓL szedetettéc ki.“

A pesti egyetemi könyvtár példányának clejéhez kötött egy levél papiros előlapján ez a jegyzet olvasható: „Eunek találtatik egy még régibb kiadása, mely Debreczenben 1562-dik esztendőben, szinte 4-ed rét-

¹⁾ Régi magyar könyvtár. Az 1531—1711. megjelent magyar nyomtatványok könyvészeti kézikönyve, írta SZABÓ KÁROLY, a m. tud. akad. r. tagja, az erdélyi muzeum és a kolozsvári m. kir. egyetemi könyvtár igazgatója, a kolozsvári m. kir. egyetemen a hazai történelem ny. r. tanára. Kiadja a M. Tud. Akadémia. Budapest a M. Tud. Akadémia könyvkiadó hivatala 1879. XIV. 751. I. n. 8r.

ben kijött. October Holnap 23-kán 1833 esztendőben. BIANKOVICH Cancell." — Min alapszik e jegyzet, vajon nem csupán SANDOR ISTVÁN M. könyvesháza 2. l. után van-e írva, hol ezen debreceni 1562-diki 4r. kiadás föl van véve, nem tudom. Én ezen állítólagos első kiadás egy példányát sem láttam, és SANDOR ISTVÁN gyakran kétségbe vonható hitelére, s annál kevésbbé BIANKOVICH említett jegyzetére támaszkodva az 1562-diki kiadás valóságát állítani nem merem.

M. n. Muz. (JANKOVICStól 2 péld., egyiknek címl. és utolsó lev., másikkal elül 3, végül 3 lev. hij; HORVÁTH ISTVÁNTól 1 péld. s végül csonkán; FARKAS LAJOSTól 2 péld.) — Erd. Muz. (címlapja s néhány levele BENKŐ JÓZSEF kézírásával kiegészítve). — M. Akad. — Pesti egyet. — Debreceni ref. coll. (3 csonka péld.) — S.-pataki ref. coll. — Pannonhalmi apátság. — Fáy-ktár Tibold-Darócon. — Szathm. püsp. kt. (TÖRÖK JÁNOSTól). — GR. DEGENERELD Pálnál Erdő-Szadán (igen szép péld.) s magánosoknál több példány.

[Az 1562-ik évi kiadást először említi HORÁNYI (Memoria Hungaror. etc. Viennae 1776. Pars II. 605 l.) ily módon: 14) Herbarium è GALENO, PLINIO etc. congestum, hungarico idioma. Debrecini, MDLXII. 4. Ennek alapján említi ezt HABERLE (Succ. rei herb. Hung. et Transs. Historia Budae 1830. 12 l.) zárjelközlött: (editionem anni 1562. in 4, Debrecini editam notat HORÁNYI in Memorabilibus Hungariae). Innen vehette azt BIANKOVICH is. Csodálkozom hogy SADLER „A növénytan történetei honunkban a 16-ik században“ c. ért. a m. k. term. tud. társ. évk. I. köt. 88 l. csak a BIANKOVICH adatát, melyet az nézetem szerint igen valószínűen, HORÁNYIBól vett át és nem HORÁNYI magát, illetőleg HABERLET citálja és pedig annál is inkább, mert köz tudomásu, hogy leginkább SADLER szolgáltatta a: anyagot HABERLE-nek (l. SADLER: HABERLE életrajza i. h. 227. l.) Részemről azt hiszem, hogy az adat írás- vagy nyomdahiábó alapszik; HORÁNYI munkájában, a könyvek címei rendszeren chronologiai sorrendben soroltatnak fel, így van ez a MELIUS PÉTERre vonatkozó cikknél is, de mégis két eltérés található t. i. a 6) sz. a. cím 1567. a 7) sz. a. 1565. nyomt. és azután 14) sz. a. a Herbarium ugyan mint a legutolsó munka szerepel, de nyomt. hely gyanánt Debrecen és nyomt. évül 1562 említetik. A könyv praecis címe hiányzik HORÁNYINál, HELTAINÉ b. vezető szövegéből kiindulva azt kell ma is tartanom, (l. KANITZ Vers. einer Gesch. der ung. Bosanik Linnaea XXXIII. k. 423. l. és különl. Halle 1865. 23. l.) hogy azen asszonyt illeti a dicsőség, hogy Kolozsvárt nyomt. először 1578-ban MELIUS Herbariumát. HORÁNYI adatára nézve biztos véleményt ugyan nem akarok mondani, de conjecturám a következő. A könyvet HORÁNYI nem látta és csak más forrásból vette át címét különben azt helyesen fordította volna latinra. A munkacímek chronologiai sorrendjét véve ott a herbariumnál egy hotvénes évnek kellene jönni, lehet, hogy ugy is volt írva és csak a szedés alkalmával történt meg a hiba.

A nemzeti muzeum könyvtárnokát bátor vagyok figyelmeztetni, hogy tudtommal a muzeum leginkább teljes példányában a folio 32 hosszban ketté van szakítva és hogy annak egyik fele hiányzik; midőn a nemzeti muzeumban dolgoztam, nem volt alkalmam arról meggyőződni, vajon a többi ott levő példányokban, a kérdéses „folio“ megvan-e teljesen, azon esetre, ha azon levél most is hiányoznék a muzeumi példányokban, azt talán ki lehetne egészíteni a M. T. Akadémia különben csonka példányából, melyben a kérdéses levél ép. (v. ö. kül. KANITZ Vers. 23. 1.)]

205. BEITHE ISTVÁN. Stirpium Nomenclator Pannonicus. Antwerpiae, Ex officina Christophori Plantini. M.D.LXXXIII. 8r. I iv = 8 sztalán lev. (az utolsó lap üres).

Ezen magyar növénynév-jegyzéket CLUSIUS KÁROLY adta ki, ki nek Antwerpben 1583-ban 8r. megjelent Rariorum aliquot stirpium — [per Pannoniam etc. K.] historia c. munkája után függelékül kötve található. — Ujra közé tette a magyar nevek kijavításával CZWITTINGER, Specimen Hung. literatae. 52—66. l.

M. n. Muz. — M.-vásárh. Teleki-ktár.

[BEITHE neve nem szerepel a címlapon és az előszót a „Nomenclator“-hoz CLUSIUS IRVÁN a következőket mondja (1. l.): „Non defuerunt sane qui meum hunc laborem inuarent: sed omnium doctissimus vir Dn. STEPHANUS BEITHE Diuni verbi praeco apud Illustrem Heroem Dominum BALTHASARUM DE BATHYAN, in ipsius vrbe Nemethwyvár, qui maximam horum Vngaricorum nominum partem, pro suo candore me edocuit, dum aliquoties ad perquirendas variis locis plantas simul egressi summus. Huic igitur vos accepta referre par est, quae hoc Indice vobis propono Vngarica stirpium nomina.“ Ezen munkát, ha jól emlékszem, külön példányban is bírja a bécsi cs. és kir. udvari könyvtár a SAVOYAI EUGEN könyvtárából, de rendszeren az, az egy évvel előbb megjelent Rarior. aliquot stirpium per Pannoniam etc. historiájához van kötve. A könyvet a hatvanas évek kezdetén még olcsó áron lehetett a bécsi antiquariuskoknál megkapni, de midőn a hatvanas évek vége felé egy példányt vásárolni akartam, már 10 frtot *kértek érte.]

223. FRANKOVICS GERGELY. Hasznos És Fölötte szikseges könyv, az Isten fiainak es vtet felő hiueknek lelki vigasztalásokra es testi epöletökre szerzettetöt FRANKOVITH GERGELY D.(oc-tor) által. Mellyben sok rendbéli betegségek ellen valo orvosságokis be vannak irua, mellyeket Isten az ő nagy io voltából es aiandekából, Emböröknek egessegekre rendölt. Ecclesiast. 38. Tiszteld az oruost az sziksegert, 1588. Esztendőben. 4r. 118 számozott levél. — Elöl: címl. és ajánlás 4, végül: mutató tábla és nyomtatási bibák 2 sztlan lev.

Colophon: „Nyomatot Menyorokereken Manlius Janos által“
Ajánlása NÁDASDI FERENCHEZ, Sopron vármegyéhez és annak alispánjához, MEGYERI IMRÉHEZ, kelt Sopronban julius 16-án 1588.

A szövegbe sok apró, szent tárgyakat ábrázoló fametszet van nyomtatva s néhány ily metszet külön 4-rét leveleken is van mellékelve

Ezen valódi nyegle kuruzsló, s nem orvos által irt, babonával és képtelenségekkel teljes munkát bőven ismerteti s belőle mutatványokat is közöl SÁDLER JÓZSEF „A növénytan tört. honunkban a 16-dik században“ című értekezésében. A kir. m. természettud. társulat Évkönyvei I. köt. 1845. 94—99. l.

Egyetlen példány néhai STAHLY IGNÁCZ orsz. főorvos ajándékából a m. Akad. ktárában.

250. PÉCSI LUKÁCS. Az Keresztyen Szvzekneç Tiszteseges korszoria. Melyben minden új ioszagos erkölchöc, az közönseges viragoc által ki ielentetneç, es kepestetneç. Az Idegen nyeluen irokat köuetuen, Magyarul ira PEECHI LUKACH. Apoc. 2. Legy hiu mind holtig, es meg adom neked az eletneç coronaiat. Myomtattatot Nagyszombatba: M.D.XCI. 8r. 192 számozott levél. — Elül: címl. ajánlás 4 szltan levél.

Az ajánlás „Az keresztyen hazas emberekneç, velec özve iamborul neuelt fioknac, szemermetes leanyoknac“ szól s „Költ Nagyszombatba, magam hazam mellet ualo uiragos füues kertben, szent Mihaly Archangyal napjan. 1591.“

A címlével hátlapján s a szövegben 31 részint egész, részint fél lapot elfoglaló fametszet áll, melyek közül 20 növényeket ábrázol. — Az utolsó 192-dik levél előlapját PÉCSI LUKÁCS nemesi címere foglalja el L. P. betűkkel és 1591. évszámmal, a CVIII. zsolttárból vett jelígével Ezen levél hátlapja üres.

Egyetlen teljes ép példánya a zágrábi érsekség ktárában. — A m. n. Muz. példányában, mely egykor WESZPRÉMI ISTVÁNÉ, utóbb RÁVAI MIKLÓSÉ, majd VIRÁG BENEDEKÉ s végre HORVÁTH ISTVÁNÉ volt, a címlap, az ajánlás első levele és a 4 utolsó levél hiányzik. — A m.-vásárhelyi Teleki-ktárban elül 10, közben 3, végül 25 levél hij. — A szombathelyi franc. zárdában elül 11, közben 3, végül 12 lev. hij.

278. BEYTHE ANDRÁS. Fives könyv. Fiveknek es faknac nevékről, természetökről, es hasznokrul irattatot es szöröztetöt Magar nyelüön az fő Doctoroknak es természet tudo orvosoknak Dioscoridesnek es MATTHIOLUSnak bölts irasokbul. BEYTHE ANDRAS által. Ecclesiastic: 38. Istentől vagyon minden orvossagh, stb. — Tiztöllyed az Orvost az szikseghert. 1595. 4r. A—Nn = 36 iv = 135 (valóban 136) szzött levél, és elül: címl. ajánlás és Index, 8 szltan levél (= A. B. iv).

Colophon: Nyomatattot Nymet Vivarat, Manlius Janos által. M.D.XCV.

SADLER JÓZSEF, A növénytan tört. honunkban c. értekezésében A m. kir. természettud. társ. Évkönyvei I köt. Pest 1845. 91. l. BEYTHE e munkáját ismertetvén, idézi DR. FÖLDYnek egy jegyzetét, melyet WESZPRÉMI Biogr. Medicorum c. munkájában jegyezve talált, s mely szerint ezen munkának második kiadása is létezett volna. FÖLDI idézett jegyzete így hangzik: „ZRINI GYÖRGYnek a nyomtató Műhelyében jött ki a BEJTHE Herbarium másodsor, Nedelíczen Muraközben Drávanál, ugyan ezen ZRINI GYÖRGYnek ajánlva.“ — Mire alapítja DR. FÖLDY e tudósítását, nem tudom: de azon: hogy Nedelíczen, a Muraközben, a ZRINIEK jóságán 1595 után is létezett volna nyomda, s így BEYTHE füveskönyve 2-dik kiadásban ott jelent volna meg, erősen kételkedem. Nedelíczen 1574-ben mint nyomdász működött ugyan Hoffhalter Rudolf, ki előbb 1578-ban és 1574-ben Alsó-Lindván, a BANFIK jóságában, KULCSÁR GYÖRGY néhány munkáját nyomtatta: de hogy a nedelíci nyomda Hoffhalter eltávozása után is, kit már 1579-ben Debrecenben találunk, működött volna, annak nyomát nem találtam.

Teljes péld. a pesti egyetem ktárában. — M. n. Muz. (2 csonka péld. HORVÁTH ISTVÁNTól C—Nn iv, és JANKOVICStól F—Hh iv). — N. Akad. (13—115 lev.) — M.-v. Teleki-ktárban (címl., ajánlás és az Index egy része hijával). (Folyt. köv.)

TUDÓS TÁRSASÁGOK.

Linnean Society London. 1878. Jun. 20. ül. C. B. CLARKE „On two kinds of Dimorphism in the Rubiaceae.“ — N. E. BROWN „Stapeliae of THUNBERG's Herbarium, with descriptions of four new genera of Stapeliae.“

NOV. 7. ül. MAXWELL MASTERS felemlíti BECCARI levelét, melyben ez egy általa Sumatra szigetén felfedezett óriási *Araceae*ről tesz említést. Ezen növényt BECCARI *Conophallus? Titanum* nak nevezi. A növény dimensióiról a következő angol mértékben kifejezett számok tanúskodnak: Tuber circ. 5 láb, Petiolus 10 láb, Folium circ. 45 láb, Scapus 19 hüv., Spatha diam. 3 láb, Spadix majdnem 6 láb ¹⁾ Fiatal növények a Marchese CORSI-SALVIATI ²⁾ florenci kertjében jól tenyésznek. — G. BENTHAM „Notes on Euphorbiaceae.“ — A. W.

¹⁾ Ezzel azon roppant lármával világnak eresztett hír, hogy ezen növény virágja versenyez a *Rafflesia Arnoldii*-ével, kellőleg illusztráltatik, míg a R. Arnoldi óriási virágja által imponál, addig a C.? *Titanum* roppant nagyságú virágzata által tűnik ki. A számok ugyan igen tekintélyesek, de egy vagy más növényrészre nézve mégis még nagyobbak is ismeretesek, így péld. jól emlékszem; REISSEKnek egykor előttem kiemelt állítására, hogy van sok pálma, melynek levelei 35—70 láb nagyságot érhetnek el. A C.? *Titanum* egy igen jó ábráját a Garden Chronicle 1878. Dec. 21. számának 785. l. láthatni. K.

²⁾ CORSI-SALVIATI azon olasz nagyok közé tartozik, kik a magasabb kertészet érdekében nagy áldozatokat hoznak. A florenci nemzetközi kiállítás alkalmával volt alkalom, ezen nagyon rokonszenves úrasággal többször érintkezni, a mikor is büszkén említé, hogy édesanyja egy magyar mágnás, ha nem tévedek egy ZICHY GRÓF, leánya. K.

BENNETT „Notes on Cleistogamic Flowers; chiefly of *Viola*, *Oxalis* and *Impatiens*“ B. homo- és heterocleistogam virágokat különböztet meg. — G. HENSLAW „On the Absorption of Dew and Rain by the green parts of Plants.“

Nov. 21. ül. J. IRWIN LYNCH „On Branch-tubers and Tendrils of *Vitis gongyloides*.“ — J. MIERS „On the *Symplocaceae*.“ — DICKIE „On the *Algae* of Lake Nyassa.“ Ezek a LIVINGSTONFÉLE missiótól származnak, csekély kivétellel, ismeretes európai alakok. Az egyetlen új az *Epithemia clavata*.

Dec. 5. ül. C. B. CLARKE „Note on *Gardenia turgida* ROXB.“

Dec. 19. ül. W. MANSELL-WEALE „Note on South African *Orchids*.“ (EJ.)

Academie des Sciences. Paris. Jul. 8. ül. G. VILLE „Comment des graines également mûres et saines déterminent des rendements inégaux“ (p. 82—84).

Jul. 15. ül. B. RENAULT „Structure de la tige de *Sigillaires*“ (p. 114—115).

Jul. 22. ül. PASTEUR „Sur la théorie de la fermentation“ (p. 126—128). BERTHELOT „Réponse à la Commun. préc. (p. 128—129), melyben szószerint közöl: „La fermentation alcoolique. Dernières expériences de CLAUDE BERNARD“ (p. 128—129). — M. CORNU „Maladie des taches noires de l'*Érable* (*Rhytisma acerinum*)“ (p. 178—179). — E. DE JANCZEWSKI „Sur la structure des tubes cribreux“ (p. 179—182).

Jul. 29. ül. PASTEUR „Nouvelle Communication au sujet des Notes sur la fermentation alcoolique trouvées dans les papiers de CL. BERNARD“ (p. 185—188). BERTHELOT „Observ. à la suite de la Communicat. de M. PASTEUR“ (p. 188—189). — MILLARDET „Théorie nouvelle des altérations que le *Phylloxera* détermine sur les racines de la vigne européenne“ (p. 197—200). — B. CORENWINDER et G. CONTAMINE „De l'influence des feuilles sur la production du sucre dans les betteraves“ (p. 221—222). — L. GRANDEAU „De l'influence de l'électricité atmosphérique sur la végétation“ (p. 265—267).

Aug. 12. ül ül. MERGET „Sur les fonctions des feuilles, rôle des stomates dans l'exhalation et dans l'inhalation des vapeurs aqueuses par les feuilles“ (p. 293—296). — M. CORNU „Importance de la paroi des cellules végétales dans les phénomènes des nutrition“ (p. 303—305). — D. CLOS „De la part des stipules à l'inflorescence et dans la fleur“ (p. 305—306.)

Aug. 19. ül. MILLARDET „Sur les altérations que le *Phylloxera* détermine sur les racines de la vigne“ (p. 315—318).

Sept. 2. ül. SCHNETZLER „Application du borax aux recherches de Physiologie végétale“ (p. 381—383). (CR)

Gesellschaft naturforschender Freunde Berlin. Jul. 16. ül. KNY „Ueber das Scheitelwachsthum von *Hippuris vulgaris* L und *Elodea canadensis* (L. C. RICH. et MICHAUX)“ (p. 145—148). Habár az utolsó években VÖCHTING (*Myriophyllum*), WARMING, LUERSSSEN (*Elodea*), DE BARY, NÄGELI a virágos növényekre nézve, bizonyították, hogy a továbbfejlődésben levő szárcsucson a „Periblema“ és „Pleroma“ nincsen élesen elválasztva, SANIO állításai a *Hippuris vulgaris*-ről (Bot. Zeitung 1864. (p. 223. 2. jegyz.) eddigelé még nem lettek megtámadva. KNY ezen növényt pontosan vizsgálván, azt tapasztalta, hogy több esetben a Periblema és Pleroma között éles határt nem lehet találni. Az *Elodea*-ra nézve LUERSSSEN hasonló észleleteit a maga részéről is helyesli. — BOUCHÉ bemutat „blühende Pflanze der *Trianaea bogotensis*“ (p. 153.), „Blume des schönen *Hyacinthus candicans* BAK.“ (p. 153—154) és „Fasciation eines Zweiges von *Lycium chinense* BUNGE“ (p. 154—155). — MAGNUS igen szép, mikrotommal készített praeparatumokat mutat elé, melyeket I. H. L. FLÖGEL Bramstedtben készített és ezekhez több igen érdekes észrevételt csatol (p. 157—160).

Octob. 15. ül. BOUCHÉ „Abnormitäten von *Acer rubrum* EURH. und *A. Pseudoplatanus* fol. atropurpureis“ (p. 177—179). (SB n.F.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj
HALÁLOZÁSOK.

GIUSEPPE BERTOLONI, * 1805. Sarsanáb., a Flora italica híres szerzőjének fia és utódja a Bolognai tud. egyet. növénytani tanszékén † 1878. Dec. 15. B. tulajdonképen az entomologia iránt birt kiváló hajammal, de miután a harmincas évek vége felé a növénytan tanítását kellett elvállalnia, törekedett ezen a téren is sikeresen működni és így nagyszámú részint Olaszország, részint Mozambique florájára, részint a gazdasági növények és ezek betegségeire vonatkozó kisebb nagyobb dolgozatokat is közölt.

GRUNDL IGNÁC FERENC Dorogi plébános † 1878. Dec. 22. DR. FEICHTINGER tisztelt collegánk egy hozzánk intézett leveléből a következő életrajzi adatokat közöljük: G. Pesten * 1813. Jul. 31 (atyja a pesti k. tud. egy. jogkari pedellusa volt), pappá azaz presbyterré 1836. Aug. 28. avattatott. Szép (phanerogam és edényes cryptog) herbariumát, melyben az Esztergommegyei Florán kívül, Francia-, Spanyol-, Svéd-, Német- és Magyarország növényei jól vannak képviselve, örökösének hagyta végrendeletileg azon meghagyással, hogy azt közhírré tegye és a botanikusokat felhívja annak megvételére. GRUNDL irodalmilag is működött és több a hazai florára vonatkozó adatot közölt az Oesterreichische botanische Zeitschrift XIII. XV. XVIII. és XXIV. évfolyamában.